Zbirka odločb sodne prakse

SKLEPNI PREDLOGI GENERALNEGA PRAVOBRANILCA
HENRIKA SAUGMANDSGAARDA ØEJA,
predstavljeni 22. marca 2017 [1]

Zadeva C-329/15

ENEA SA
proti
Prezes Urzędu Regulacji Energetyki
(Predlog za sprejetje predhodne odločbe,

ki ga je vložilo Sąd Najwyższy (vrhovno sodišče, Poljska))

„Predhodno odločanje – Člen 107(1) PDEU – Državne pomoči – Obveznost oskrbe z električno energijo iz soproizvodnje – Dobavitelj električne energije, katerega kapital je v lasti države – Pojem ‚prednost' – Povečevanje povpraševanja – Pripis odgovornosti državi – Zakonodajni ukrep – Neuporaba državnih sredstev – Člen 108(3) PDEU – Nezakonito izvajanje državne pomoči – Neposredni učinek – Možnost sklicevanja s strani dobaviteljev električne energije, za katere velja obveznost oskrbe – Denarna kazen v primeru neizpolnitve obveznosti oskrbe – Onemogočenje v primeru nezakonitega izvajanja državne pomoči"

I. Uvod

1. Predlog za sprejetje predhodne odločbe, ki ga je na Sodišče naslovilo Sąd Najwyższy (vrhovno sodišče, Poljska), se formalno nanaša na razlago člena 107(1) PDEU, vendar hkrati zadeva tudi razlago člena 108(3) PDEU. [2]

2. Ta predlog je bil naslovljen na Sodišče v okviru spora med družbo ENEA SA in predsednikom Urzędu Regulacji Energetyki (urad za regulacijo energije, Poljska, v nadaljevanju: URE) v zvezi s tem, da je zadnjenavedeni družbi ENEA naložil denarno kazen, ker ni izpolnila obveznosti oskrbe [3] z električno energijo, proizvedeno ob hkratnem pridobivanju toplote (v nadaljevanju: električna energija iz soproizvodnje).

3. Ni sporno, da družba ENEA ni izpolnila obveznosti oskrbe z električno energijo iz soproizvodnje, ki ji je bila naložena z nacionalnimi predpisi. Vendar je ta družba trdila, da je navedena obveznost oskrbe državna pomoč v smislu člena 107(1) PDEU.

4. Iz razlogov, ki jih bom predstavil v nadaljevanju, menim, da navedene obveznosti oskrbe ni mogoče opredeliti kot državno pomoč, saj prednost, ki je z njo podeljena proizvajalcem tovrstne električne energije, ni dodeljena iz državnih sredstev.

1 Jezik izvirnika: francoščina.

2 Glej točke od 130 do 141 teh sklepnih predlogov.

3 V zvezi z opredelitvijo ne obveznosti odkupa, ampak obveznosti oskrbe glej točko 38 teh sklepnih predlogov.

II. Pravni okvir

5. Člen 9a(8) Ustawa Prawo Energetyczne (energetski zakon)[4], ki je bil vstavljen z zakonom o spremembi z dne 4. marca 2005[5], vzpostavlja obveznost odkupa električne energije iz soproizvodnje. Ta določba se glasi:

„Energetska podjetja, ki se ukvarjajo s proizvodnjo električne energije ali njeno dobavo in ki to energijo prodajajo končnim porabnikom, priključenim na električno omrežje na poljskem ozemlju, so zavezana, kolikor je to določeno v predpisih, sprejetih na podlagi odstavka 10, odkupiti [električno energijo iz soproizvodnje] iz energetskih virov, ki ležijo na območju [Republike] Poljske in so priključeni na električno omrežje.“

6. Člen 56(1), točka 1a, energetskega zakona določa:

„Denarno kazen je mogoče naložiti vsakomur, […] ki ne izpolni obveznosti odkupa električne energije in toplote iz člena 9a(6), (7) in (8).“

7. Člen 56(2) tega zakona določa:

„Denarno kazen iz odstavka 1 pobere predsednik URE.“

8. Člen 56(2b) navedenega zakona določa:

„Sredstva iz denarnih kazni, pobranih v primerih, opredeljenih v odstavku 1, točka 1a, zaradi kršitve obveznosti iz člena 9a(1), od (6) do (8), se dodelijo Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej [nacionalni sklad za varstvo okolja in upravljanje z vodami].“

9. Za leto 2006 je bil delež, ki ga je bilo treba doseči za izpolnitev te obveznosti odkupa, določen s členom 5, točka 2, rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy w sprawie szczegółowego zakresu obowiązku zakupu energii elektrycznej wytwarzanej w skojarzeniu z wytwarzaniem ciepła (izvedbena uredba ministra za gospodarstvo in delo o specifikaciji obveznosti odkupa električne energije iz soproizvodnje; v nadaljevanju: izvedbena uredba) z dne 9. decembra 2004[6].

10. V skladu s to določbo se je navedena obveznost odkupa štela za izpolnjeno, če je delež električne energije, odkupljene iz soproizvodnih virov, priključenih na omrežje, ali električne energije, ki jo je energetsko podjetje proizvedlo v lastnih soproizvodnih virih, za leto 2006 znašal najmanj 15 % celotne letne prodaje električne energije odjemalcem, ki električno energijo kupujejo za svoje potrebe.

III. Spor o glavni stvari in vprašanja za predhodno odločanje

11. Družba ENEA je družba zasebnega prava v 100-odstotni lasti poljske države, ki proizvaja, trži in prodaja električno energijo.

12. Predsednik URE je z odločbo z dne 27. novembra 2008 družbi ENEA naložil denarno kazen v višini 7.594.613,28 poljskih zlotov (PLN) (približno 2.011.813 EUR), ker v letu 2006 ni izpolnila obveznosti odkupa električne energije iz soproizvodnje, ki ji je bila naložena v skladu s členom 9a(8) energetskega zakona.

4 Dz. U št. 135, rubrika 1144.

5 Dz. U št. 62, rubrika 552.

6 Dz. U št. 267, rubrika 2657.

13. Količina električne energije iz soproizvodnje, ki jo je družba ENEA leta 2006 odkupila in prodala naprej odjemalcem, ki to električno energijo kupujejo za svoje potrebe, je namreč znašala le 14,596 % njene skupne prodaje takim odjemalcem namesto 15 %, kot je določal člen 5, točka 2, izvedbene uredbe.

14. Družba ENEA je zoper odločbo predsednika URE vložila tožbo pri Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów (regionalno sodišče v Varšavi – sodišče za konkurenco in varstvo potrošnikov).

15. To sodišče je s sodbo z dne 15. decembra 2009 ugodilo tožbi družbe ENEA in naloženo kazen razglasilo za nično. Vendar je Sąd Apelacyjny w Warszawie (višje sodišče v Varšavi, Poljska) to sodbo razveljavilo s sodbo z dne 24. novembra 2010.

16. Po izreku te sodbe je Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów (regionalno sodišče v Varšavi – sodišče za konkurenco in varstvo potrošnikov) s sodbo z dne 27. septembra 2011 zavrnilo tožbo družbe ENEA, vendar je Sąd Apelacyjny w Warszawie (višje sodišče v Varšavi) s sodbo 29. maja 2012 razveljavilo tudi to sodbo.

17. Potem ko je Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów (regionalno sodišče v Varšavi – sodišče za konkurenco in varstvo potrošnikov) tretjič preučilo zadevo v glavni stvari, je tožbo družbe ENEA znova zavrnilo s sodbo z dne 10. decembra 2012.

18. Sąd Apelacyjny w Warszawie (višje sodišče v Varšavi), ki je odločalo v pritožbenem postopku, je s sodbo z dne 14. oktobra 2013 denarno kazen, naloženo družbi ENEA, zmanjšalo na 3.600.000 PLN (približno 860.760 EUR), pri čemer je upoštevalo okoliščine zadeve v glavni stvari in stopnjo neizpolnitve zadevne obveznosti.

19. Tožeča stranka je zoper to sodbo vložila kasacijsko pritožbo pri predložitvenem sodišču, ki je podalo spodaj navedene pripombe.

20. Stranki v sporu ne izpodbijata dejstva, da družba ENEA v letu 2006 ni izpolnila obveznosti iz člena 9a(8) energetskega zakona. Vendar se spor v kasacijskem postopku nanaša na zakonitost uporabe denarne kazni na podlagi člena 56(1), točka 1a, energetskega zakona zaradi neizpolnitve obveznosti iz člena 9a(8) energetskega zakona.

21. Obveznost odkupa električne energije iz soproizvodnje ni pomenila, da mora podjetje, kot je družba ENEA, sprejeti vse ponudbe za prodajo električne energije iz soproizvodnje, ne glede na količino, ceno ali druge parametre. Tako podjetje je moralo končnim porabnikom prodati minimalni delež električne energije iz soproizvodnje, katerega vrednost je bila določena na 15 % količine, ki je bila takim porabnikom prodana za leto 2006. Ta delež je bilo mogoče doseči, prvič, s proizvodnjo električne energije iz soproizvodnje v samem podjetju ali, drugič, z odkupom električne energije iz soproizvodnje od tretjih proizvajalcev.

22. V primeru odkupa od tretjih proizvajalcev sta odkupno ceno električne energije iz soproizvodnje brez posegov zunanjih strani določili pogodbeni stranki, to je podjetje, ki je moralo izpolniti obveznost odkupa, in proizvajalec električne energije iz soproizvodnje.

23. Vendar je bil predsednik URE pristojen za to, da ob odobritvi tarif vsakega energetskega podjetja določi raven cen električne energije iz soproizvodnje, ki je bila po njegovem mnenju upravičena cena za izračun najvišje cene, ki jo je bilo mogoče zahtevati pri prodaji električne energije končnim porabnikom.

24. Energetska podjetja, ki so morala odkupiti električno energijo iz soproizvodnje, so to včasih kupila po ceni, nižji od tiste, za katero je predsednik URE menil, da je upravičena cena. Se je pa tudi zgodilo, da so ta podjetja električno energijo iz soproizvodnje odkupila po ceni, višji od cene, ki je bila po mnenju predsednika URE upravičena cena, in celo višji od prodajne cene za končne potrošnike, določene po tarifi zadevnega podjetja, kot jo je odobril predsednik URE.

25. Tako je več energetskih podjetij, ki niso izpolnila obveznosti iz člena 9a(8) energetskega zakona, kot je družba ENEA iz spora o glavni stvari, zavrnilo prodajne ponudbe za električno energijo iz soproizvodnje po ceni, precej višji od ravni, ki jo je pri odobritvi njihove tarife upošteval predsednik URE.

26. Poleg tega je v času dejstev, upoštevnih za spor o glavni stvari, na trgu električne energije na Poljskem vladalo pomanjkanje električne energije iz soproizvodnje. Zaradi tega pomanjkanja je predsednik URE izoblikoval različne rešitve, katerih namen je bil umetno povečati količino te električne energije, na primer s sporazumi o prodaji konvencionalne električne energije v zameno za električno energijo iz soproizvodnje.

27. Predložitveno sodišče poudarja, da je rešitev spora o glavni stvari odvisna zlasti od tega, kako se z vidika člena 107 PDEU opredeli obveznost odkupa električne energije iz soproizvodnje, določena s členom 9a(8) energetskega zakona. Če bi bilo treba to obveznost opredeliti kot državno pomoč, pojasnjuje, da ta sistem ni bil priglašen Evropski komisiji v skladu s členom 108(3) PDEU.

28. To sodišče pojasnjuje, da se – v nasprotju s trditvami družbe ENEA – nagiba k razlagi člena 107 PDEU, po kateri navedena obveznost ni državna pomoč, saj ne zajema uporabe državnih sredstev, pri čemer se v zvezi s tem sklicuje na sodno prakso Sodišča.[7]

29. V teh okoliščinah je Sąd Najwyższy (vrhovno sodišče, Poljska) prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ta vprašanja:

„1. Ali je treba člen 107 PDEU razlagati tako, da obveznost odkupa [električne energije iz soproizvodnje], ki je določena [z nacionalnimi predpisi], pomeni državno pomoč?

2. Če je odgovor na prvo vprašanje pritrdilen, ali je treba člen 107 PDEU razlagati tako, da se energetsko podjetje, ki ga je treba pripisati državi članici in ki mu je bila naložena obveznost, opredeljena kot državna pomoč, v postopku pred nacionalnim sodiščem lahko sklicuje na kršitev te določbe?

3. Če je treba na prvo in drugo vprašanje odgovoriti pritrdilno, ali je treba člen 107 PDEU v povezavi s členom 4(3) PDEU razlagati tako, da nezdružljivost obveznosti, ki izhaja iz nacionalnega prava, s členom 107 PDEU onemogoča naložitev denarne kazni podjetju, ki ni izpolnilo obveznosti?“

IV. Postopek pred Sodiščem

30. Predlog za sprejetje predhodne odločbe je bil v sodnem tajništvu Sodišča vložen 3. julija 2015.

31. Družba ENEA, poljska vlada in Komisija so predložile pisna stališča.

32. Družba ENEA, poljska vlada in Komisija so se udeležile obravnave 11. januarja 2017, na kateri so predstavile svoja stališča.

7 Sodbe z dne 13. marca 2001, PreussenElektra (C-379/98, EU:C:2001:160); z dne 16. maja 2002, Francija/Komisija, poimenovana „Stardust Marine“ (C-482/99, EU:C:2002:294); z dne 17. julija 2008, Essent Netwerk Noord in drugi (C-206/06, EU:C:2008:413), in z dne 19. decembra 2013, Association Vent De Colère! in drugi (C-262/12, EU:C:2013:851).

V. Analiza

33. S prvim vprašanjem predložitveno sodišče Sodišče sprašuje, ali je treba obveznost oskrbe z električno energijo iz soproizvodnje, naloženo z nacionalnimi predpisi iz zadeve v glavni stvari, opredeliti kot državno pomoč v smislu člena 107(1) PDEU.

34. Preostali vprašanji sta postavljeni samo za primer, da bi Sodišče na prvo vprašanje odgovorilo pritrdilno. Iz razlogov, ki jih bom predstavil v nadaljevanju, bom Sodišču predlagal, naj na prvo vprašanje odgovori nikalno, in sicer da obveznost oskrbe iz zadeve v glavni stvari ni državna pomoč. Kljub temu bom zaradi izčrpnosti ob koncu tega pregleda na kratko preučil še preostali vprašanji.

A. Obstoj državne pomoči (prvo vprašanje)

35. Brez poseganja v izjeme, določene v Pogodbah, člen 107(1) PDEU določa, da je vsaka pomoč, ki jo dodeli država članica, ali kakršna koli vrsta pomoči iz državnih sredstev, ki izkrivlja ali bi lahko izkrivljala konkurenco z dajanjem prednosti posameznim podjetjem ali proizvodnji posameznega blaga, nezdružljiva z notranjim trgom, kolikor prizadene trgovino med državami članicami.

36. Iz ustaljene sodne prakse izhaja, da morajo biti za opredelitev državnih pomoči v smislu člena 107(1) PDEU izpolnjeni štirje pogoji, in sicer mora biti ukrep državen [8] ali iz državnih sredstev, ta ukrep mora biti tak, da lahko prizadene trgovino med državami članicami, pomeniti mora selektivno prednost za upravičenca in biti mora tak, da izkrivlja ali bi lahko izkrivljal konkurenco. [9]

37. Da bi lahko opredelili, ali so ti pogoji v okoliščinah spora o glavni stvari izpolnjeni, je treba natančno opredeliti značilnosti nacionalnega sistema iz tega spora.

1. Značilnosti obveznosti oskrbe iz spora o glavni stvari

38. Formalno je s členom 9a(8) energetskega zakona vzpostavljena obveznost odkupa električne energije iz soproizvodnje. Naj kljub temu opozorim, da člen 5, točka 2, izvedbene uredbe določa možnost, da energetsko podjetje, kot je družba ENEA, te obveznosti ne izpolni z odkupom električne energije iz soproizvodnje, ampak tako, da jo samo proizvede, kar je potrdilo tudi predložitveno sodišče. [10] Zato menim, da je treba to obveznost opredeliti ne kot obveznost odkupa, ampak kot obveznost oskrbe z električno energijo iz soproizvodnje.

39. Člen 9a(8) energetskega zakona določa, da mora to obveznost oskrbe izpolniti vsako energetsko podjetje, ki proizvaja ali dobavlja električno energijo in jo prodaja končnim porabnikom, priključenim na omrežje na poljskem ozemlju (v nadaljevanju: dobavitelj električne energije).

40. Navedena obveznost pomeni, da se mora vsak dobavitelj električne energije oskrbeti z električno energijo iz soproizvodnje v višini 15 % količine električne energije, ki jo proda končnim porabnikom v zadevnem letu. Povedano drugače, 15 % električne energije, ki se na leto proda končnim porabnikom, mora biti električna energija iz soproizvodnje.

41. Predsednik URE lahko vsakemu dobavitelju električne energije, ki ne izpolni obveznosti oskrbe z električno energijo iz soproizvodnje, naloži denarno kazen. Spor o glavni stvari se nanaša prav na denarno kazen, ki jo je predsednik URE iz tega naslova naložil družbi ENEA.

8 V zvezi s kumulativnostjo pogojev pripisa odgovornosti in uporabe državnih sredstev glej točko 63 teh sklepnih predlogov.

9 Glej zlasti sodbe z dne 19. decembra 2013, Association Vent De Colère! in drugi (C-262/12, EU:C:2013:851, točka 15 in navedena sodna praksa); z dne 16. aprila 2015, Trapeza Eurobank Ergasias (C-690/13, EU:C:2015:235, točka 17 in navedena sodna praksa), in z dne 21. decembra 2016, Komisija/Hansestadt Lübeck (C-524/14 P, EU:C:2016:971, točka 40).

10 Glej točko 21 teh sklepnih predlogov.

42. Treba je še poudariti, da za odkup električne energije iz soproizvodnje ni postavljeno nobeno drugo pravilo. Predvsem se o odkupni ceni prosto dogovorita stranki pri transakciji, ne da bi v zvezi z njo javni organi določili kakršno koli spodnjo ali zgornjo mejo.

43. Vendar je predložitveno sodišče kljub temu pojasnilo, da je moral najvišjo ceno, ki jo posamezni dobavitelj električne energije lahko zahteva ob prodaji električne energije končnim porabnikom, odobriti predsednik URE. [11]

44. Torej je delovanje poljske države na trgu električne energije iz soproizvodnje omejeno na ta ukrepa:

– prvič, vzpostavitev obveznosti oskrbe, ki jo morajo izpolniti dobavitelji električne energije, in

– drugič, določitev najvišje prodajne cene električne energije končnim porabnikom, kar lahko učinkuje tako, da se omeji zmožnost dobaviteljev električne energije, da dodatne stroške, nastale zaradi obveznosti oskrbe, prenesejo na te porabnike.

45. Naj v zvezi s tem še poudarim, da so dobavitelji električne energije, ki jim je naložena obveznost oskrbe, podjetja zasebnega prava s pridobitnim ciljem, vključno z dobavitelji – kot je družba ENEA – katerih kapital je v večinski lasti države.

46. Kar zadeva konkretneje okoliščine spora o glavni stvari, iz elementov spisa, predloženega Sodišču, ne izhaja, da bi odločitve družbe ENEA narekovalo še kaj drugega kot njen poslovni interes.

47. V zvezi s tem je družba ENEA v pisnih stališčih pojasnila, da je leta 2005 sklenila dve pogodbi o oskrbi z električno energijo iz soproizvodnje, na podlagi katerih bi morala doseči 15-odstotno spodnjo mejo, določeno s poljskimi predpisi za leto 2006, vendar sta bili ti pogodbi le delno izpolnjeni zaradi posebej toplega vremena na Poljskem v tem obdobju. [12]

48. Vendar je družba ENEA hkrati priznala, da je v letu 2006 zavrnila več ponudb za prodajo električne energije iz soproizvodnje, katerih cena je bila od 46 % do 75,6 % višja od povprečne cene električne energije na konkurenčnem trgu. Ta družba je še dodala, da ji je bila denarna kazen iz postopka v glavni stvari naložena, ker se je odločila te prodajne ponudbe zavrniti.

49. V zvezi s tem je predložitveno sodišče najprej poudarilo, da kljub temu, da je bila država lastnica celotnega družbenega kapitala tožeče stranke, javni organi niso omejevali njene avtonomije, saj ji niso dali nobenega navodila v zvezi z izpolnitvijo obveznosti oskrbe z električno energijo iz soproizvodnje. To sodišče je nato navedlo, da se ravnanje družbe ENEA na trgu ni v ničemer razlikovalo od ravnanja subjektov pod nadzorom zasebnega kapitala, kar naj bi dokazovala prav zavrnitev zgoraj navedenih prodajnih ponudb zaradi cene, ki je bila po mnenju te družbe previsoka. Nazadnje je navedeno sodišče še pojasnilo, da je družba ENEA delovala kot delniška družba in je bila z vidika pravil o konkurenci obravnavana kot katero koli drugo podjetje.

50. Obstoj državne pomoči v smislu člena 107(1) PDEU bom preučil ob upoštevanju teh značilnosti, pri čemer bom zaporedoma preučil, ali so izpolnjeni pogoji, navedeni v točki 36 teh sklepnih predlogov. Menim, da sistem iz spora o glavni stvari izpolnjuje vse te pogoje razen tistega v zvezi z uporabo državnih sredstev, zato ga ni mogoče opredeliti kot državno pomoč.

11 Glej točke od 23 do 25 teh sklepnih predlogov.

12 Ker se tovrstna električna energija proizvaja skupaj s toploto, zmanjšanje povpraševanja po toploti pomeni zmanjšanje ponudbe električne energije iz soproizvodnje.

2. Obstoj selektivne prednosti

51. V skladu z ustaljeno sodno prakso se za pomoč štejejo ukrepi, ki lahko ne glede na obliko neposredno ali posredno dajo prednost podjetjem ali se obravnavajo kot ekonomska ugodnost, ki je prejemnik v običajnih tržnih pogojih ne bi prejel.[13]

52. Sodišče se v sodbi Association Vent De Colère! in drugi, ki se je nanašala na obveznost odkupa električne energije, pridobljene iz energije vetra, v povezavi z mehanizmom nadomestila dodatnih stroškov, nastalih zaradi te obveznosti, o tem pogoju ni izreklo.[14]

53. Tudi v sodbi PreussenElektra je ta pogoj obravnavalo le na kratko. V točki 54 te sodbe je Sodišče namreč ugotovilo, da ni sporno, da obveznost odkupa električne energije iz obnovljivih virov energije *po najnižjih cenah* tovrstnim proizvajalcem energije prinaša gotovo ekonomsko prednost, ker jim brez kakršnega koli tveganja zagotavlja višje donose od tistih, ki bi jih imeli brez tega. Naj v zvezi s tem spomnim, da so bile najnižje cene, ki so jih določili nemški organi, višje od dejanske ekonomske vrednosti tovrstne električne energije.[15]

54. V takih okoliščinah je očitno, da so podjetja, ki so proizvajala električno energijo iz obnovljivih virov energije, pridobila prednost v smislu člena 107(1) PDEU, saj jim je bila zagotovljena prodaja po ceni, višji od dejanske vrednosti njihove proizvodnje.

55. Vendar se okoliščine spora o glavni stvari razlikujejo od tistih, v katerih je bila izrečena sodba PreussenElektra, saj – kot sem pojasnil v točki 42 teh sklepnih predlogov – ni bila določena najnižja cena za odkup električne energije iz soproizvodnje. Torej mora Sodišče opredeliti, ali je zgolj z obveznostjo oskrbe podeljena prednost proizvajalcem proizvoda, na katerega se nanaša ta obveznost.

56. Zdi se mi, da je dejansko tako.

57. Drži sicer, da je prednost, podeljena z obveznostjo oskrbe, manj neposredna, če ni skupaj z njo določena še najnižja cena, višja od ekonomske vrednosti zadevnega proizvoda.

58. Vendar je kljub temu praktični učinek take obveznosti oskrbe povzročiti povečanje povpraševanja po zadevnem proizvodu, ki ga v običajnih razmerah na poljskem trgu električne energije ne bi bilo.

59. S tako spodbuditvijo povpraševanja po električni energiji iz soproizvodnje je bila proizvajalcem take električne energije podeljena prednost. Obstaja namreč težnja, da se bosta zaradi povečanja povpraševanja po nekem blagu hkrati povečali količina prodanega blaga in prodajna cena tega blaga.[16] Konkretneje, zaradi obveznosti oskrbe se je izboljšal pogajalski položaj proizvajalcev električne energije iz soproizvodnje, saj so njihovi potencialni odjemalci morali kupiti določeno količino električne energije, ki so jo proizvedli.

60. Tak je v bistvu očitek, ki ga navaja družba ENEA v zvezi z obveznostjo oskrbe iz spora o glavni stvari, saj naj bi ta obveznost proizvajalcem električne energije iz soproizvodnje omogočila, da zahtevajo prodajno ceno, višjo od ekonomske vrednosti tovrstne električne energije in včasih celo višjo od najvišje prodajne cene končnim porabnikom, kot jo je določil predsednik URE.[17]

13 Glej med drugim sodbi z dne 17. julija 2008, Essent Netwerk Noord in drugi (C-206/06, EU:C:2008:413, točka 79 in navedena sodna praksa), in z dne 16. aprila 2015, Trapeza Eurobank Ergasias (C-690/13, EU:C:2015:235, točka 20 in navedena sodna praksa).

14 Glej sodbo z dne 19. decembra 2013 (C-262/12, EU:C:2013:851, točka 15).

15 Glej sodbo z dne 13. marca 2001 (C-379/98, EU:C:2001:160, točka 56).

16 Za klasičen opis učinkov povečanja povpraševanja za neko blago glej Samuelson, P. A., in Nordhaus, W. D., *Economics*, McGrawHill Higher Education, 2009, 19. izd., str. 55 in 56.

17 Glej točko 48 teh sklepnih predlogov.

61. Ker so bile torej običajne tržne razmere spremenjene v korist proizvajalcev električne energije iz soproizvodnje, je tem proizvajalcem z obveznostjo oskrbe podeljena prednost v smislu člena 107(1) PDEU.

62. Poleg tega ni nobenega dvoma niti o tem, da je ta prednost selektivna, kot se to zahteva s členom 107(1) PDEU,[18] saj se nanaša zgolj na proizvodnjo električne energije iz soproizvodnje.

3. Pripis odgovornosti za prednost poljski državi in neuporaba državnih sredstev

63. Iz ustaljene sodne prakse izhaja, da morajo biti prednosti, da jih je mogoče opredeliti kot pomoč v smislu člena 107(1) PDEU, prvič, podeljene neposredno ali posredno iz državnih sredstev in, drugič, mogoče jih mora biti pripisati državi. Tako je Sodišče izraz „pomoč, ki jo dodeli država članica, ali […] pomoč[…] iz državnih sredstev“ razlagalo, kot da morata biti zanj izpolnjena dva kumulativna pogoja, ki se nanašata na financiranje podeljene prednosti, ki mora biti zagotovljena iz državnih sredstev, oziroma na odločitev o podelitvi te prednosti, ki jo mora biti mogoče pripisati državi.[19]

64. Družba ENEA in Komisija menita, da sta v obravnavani zadevi ta pogoja izpolnjena. Poljska vlada trdi, da ni izpolnjen nobeden od teh dveh pogojev.

65. Iz razlogov, ki jih bom predstavil v nadaljevanju, menim, da je podelitev prednosti iz spora o glavni stvari mogoče pripisati poljski državi, vendar ta prednost ne zajema uporabe državnih sredstev.

a) Ukrep subjektov, ločenih od države

66. Obravnavana zadeva se nanaša na podelitev prednosti, ki zajema ukrep subjektov, ločenih od države, to je dobaviteljev električne energije, ki jim je naložena obveznost oskrbe z električno energijo iz soproizvodnje.

67. V zvezi s tem iz ustaljene sodne prakse izhaja, da ni potrebe po razlikovanju med primeri, ko pomoč dodeli neposredno država, in primeri, ko se ta dodeli s posredovanjem javnega ali zasebnega subjekta, ki ga je določila ali ustanovila država.[20]

68. Upravičeni namen vključitve prednosti, podeljenih s posredovanjem subjektov, ločenih od države, na področje uporabe člena 107(1) PDEU je ohraniti polni učinek prepovedi državnih pomoči. Sodišče je namreč pojasnilo, da pravo Unije ne sme dovoliti, da bi se pravila v zvezi z državnimi pomočmi lahko zaobšla preprosto z ustanavljanjem samostojnih ustanov, zadolženih za distribucijo pomoči.[21] Povedano drugače, namen te sodne prakse je bil preprečiti tveganje premajhnega obsega vključitve.

69. Vendar zaradi odločitve, da se vključijo prednosti, podeljene s posredovanjem subjektov, ločenih od države, nastane posebno tveganje, da bo vključenih preveč prednosti, ki jih ne bi bilo mogoče pripisati državi ali ki ne bi zajemale uporabe državnih sredstev. Zlasti je treba upoštevati, da se kot državna pomoč ne opredelijo prednosti, katerih podelitev je sicer res odredila država, vendar ne zajemajo uporabe državnih sredstev.[22]

18 Glej v zvezi s tem sodbo z dne 16. aprila 2015, Trapeza Eurobank Ergasias (C-690/13, EU:C:2015:235, točka 22 in navedena sodna praksa).

19 Glej sodbo z dne 19. decembra 2013, Association Vent De Colère! in drugi (C-262/12, EU:C:2013:851, točka 16 in navedena sodna praksa); sklep z dne 23. oktobra 2014, Elcogás (C-275/13, neobjavljen, EU:C:2014:2314, točka 21). Glej tudi Bacon, K., *European Union Law of State Aids*, OUP, Oxford, 2013, 2. izd., št. 2.96 in naslednje; Piernas López, J. J., *The Concept of State Aid Under EU Law*, OUP, Oxford, 2015, poglavje 6.

20 Glej med drugim sodbi z dne 22. marca 1977, Steinike & Weinlig (78/76, EU:C:1977:52, točka 21), in z dne 15. julija 2004, Pearle in drugi (C-345/02, EU:C:2004:448, točka 34 in navedena sodna praksa).

21 Glej sodbo z dne 16. maja 2002, Francija/Komisija, poimenovana „Stardust Marine“ (C-482/99, EU:C:2002:294, točka 23).

22 Glej med drugim sodbi z dne 24. januarja 1978, van Tiggele (82/77, EU:C:1978:10, točke od 24 do 26), in z dne 13. marca 2001, PreussenElektra (C-379/98, EU:C:2001:160, točke od 59 do 61).

70. Kar zadeva prednosti, ki jih podelijo subjekti, ločeni od države, je namen razlage pogojev pripisa odgovornosti državi in uporabe državnih sredstev torej vzpostaviti ravnovesje med tveganjema premajhnega in prevelikega obsega vključitve. Navedena pogoja v okoliščinah spora o glavni stvari bom preučil ob upoštevanju tega nasprotja.

b) Podelitev prednosti iz spora o glavni stvari je mogoče pripisati poljski državi.

71. Kar zadeva pogoj v zvezi s pripisom odgovornosti za ukrep, je treba preizkusiti, ali je treba šteti, da so javni organi sodelovali pri sprejetju tega ukrepa. [23]

72. Kot v zvezi s tem trdita družba ENEA in Komisija, je bila obveznost oskrbe z električno energijo iz soproizvodnje vzpostavljena z zakonsko določbo, to je s členom 9a(8) energetskega zakona. V skladu z ustaljeno sodno prakso je treba torej šteti, da jo je mogoče pripisati državi. [24]

73. Poljska vlada je ta pripis odgovornosti izpodbijala tako, da je poudarila, da bistvene elemente odkupa električne energije iz soproizvodnje določita stranki pri tej transakciji glede na razmere na trgu, ne da bi v to posegala država.

74. Menim, da ta trditev temelji na napačni opredelitvi prednosti iz spora o glavni stvari. Drži sicer, da poljska država ni neposredno določila pogojev – zlasti prodajne cene – pod katerimi se odkupi električna energija iz soproizvodnje. Torej se transakcije izvedejo „v skladu z razmerami na trgu“ električne energije, kot je trdila ta vlada.

75. Vendar je prednost, podeljena z obveznostjo oskrbe, prav v tem, da se spremenijo razmere na trgu električne energije, natančneje s povečanjem povpraševanja po električni energiji iz soproizvodnje. [25] Ni sporno, da je bila ta sprememba povzročena z obveznostjo oskrbe, določeno s členom 9a(8) energetskega zakona, in da jo je mogoče pripisati poljski državi.

76. Povedano drugače, prednosti iz spora o glavni stvari dobavitelji električne energije niso spontano podelili proizvajalcem električne energije iz soproizvodnje, ampak izhaja iz zakonov in predpisov poljske države. V tem smislu se mi ne zdi sporno, da je mogoče odgovornost za podelitev te prednosti pripisati navedeni državi.

77. Vendar je treba še preveriti, ali se je navedena prednost financirala iz državnih sredstev.

c) Podelitev prednosti iz spora o glavni stvari ne zajema uporabe državnih sredstev.

78. Družba ENEA in Komisija sta trdili, da se je prednost, podeljena proizvajalcem električne energije iz soproizvodnje, financirala iz državnih sredstev.

79. Vendar se po mojem mnenju ta prednost ni financirala iz državnih sredstev, kot je upravičeno trdila poljska vlada. Menim namreč, da so okoliščine spora o glavni stvari, kar zadeva pojem državne pomoči, primerljive z okoliščinami, v katerih je bila izrečena sodba PreussenElektra. [26]

23 Glej sodbo z dne 19. decembra 2013, Association Vent De Colère! in drugi (C-262/12, EU:C:2013:851, točka 17), in sklep z dne 22. oktobra 2014, Elcogás (C-275/13, neobjavljen, EU:C:2014:2314, točka 22).

24 Glej v tem smislu sodbo z dne 19. decembra 2013, Association Vent De Colère! in drugi (C-262/12, EU:C:2013:851, točka 18), in sklep z dne 23. oktobra 2014, Elcogás (C-275/13, neobjavljen, EU:C:2014:2314, točka 23).

25 Glej točke od 58 do 61 teh sklepnih predlogov.

26 Glej sodbo z dne 13. marca 2001 (C-379/98, EU:C:2001:160).

80. Kot bom pojasnil v nadaljevanju [27], je po mojem mnenju v zvezi s tem še posebej pomembno, da sodbe Francija/Komisija, poimenovane „Stardust Marine“ [28], ne razlagamo formalistično ali selektivno, saj bi v tem primeru tvegali precejšnjo razširitev področja uporabe pojma državne pomoči.

1) Neuporaba državnih sredstev

81. Kot sem pojasnil v točkah od 58 do 61 teh sklepnih predlogov, prednost, ki so jo pridobili proizvajalci električne energije iz soproizvodnje, zajema povečanje povpraševanja, ki ga je povzročila obveznost oskrbe iz spora o glavni stvari, to povečanje pa spodbuja težnjo k povečanju količine prodaje in/ali prodajne cene za tovrstno električno energijo.

82. Treba je opredeliti, ali je ta prednost podeljena iz državnih sredstev.

83. Menim, da ni tako. Po mojem mnenju je namreč taka prednost podeljena s prenosom sredstev med zasebnimi subjekti. Natančneje, ta prednost je podeljena v škodo proizvajalcev drugih vrst električne energije – kolikor bodo ti svojo električno energijo prodali v manjših količinah ali po nižji ceni – in dobaviteljev električne energije – kolikor so zavezani k odkupu električne energije iz soproizvodnje po ceni, višji od prodajne cene električne energije, ki jo ponujajo proizvajalci drugih vrst električne energije.

84. Povedano drugače, prednost, ki jo poljska država podeljuje proizvajalcem električne energije iz soproizvodnje, „financirajo“ proizvajalci drugih vrst električne energije in dobavitelji električne energije.

85. Menim, da tako razlogovanje potrjuje točka 59 sodbe PreussenElektra, v kateri je Sodišče odločilo, da obveznost, naložena zasebnim podjetjem, ki zagotavljajo oskrbo z električno energijo, da odkupijo električno energijo iz obnovljivih virov energije po fiksnih najnižjih cenah, ne povzroča nobenega neposrednega ali posrednega prenosa državnih sredstev k podjetjem, ki proizvajajo tovrstno električno energijo. Podobno kot v sporu o glavni stvari so tudi prednost, preučeno v tej zadevi, financirali zasebni gospodarski subjekti. [29]

86. Torej tako v okoliščinah spora o glavni stvari kot v okoliščinah, v katerih je bila izrečena sodba PreussenElektra, država podjetij, ki jim je bila naložena obveznost oskrbe, ni pooblastila za upravljanje državnih sredstev, ampak je ta podjetja zavezovala obveznost odkupa z lastnimi finančnimi sredstvi. [30]

87. Družba ENEA in Komisija sta poskusili okoliščine zadeve PreussenElektra razlikovati od okoliščin iz obravnavane zadeve z obrazložitvijo, da je poljska država lastnica večinskega kapitalskega deleža več dobaviteljev električne energije, ki jim je bila naložena obveznost oskrbe, določena s členom 9a(8) energetskega zakona. [31]

88. Vendar iz razlogov, predstavljenih v nadaljevanju, menim, da je treba to utemeljitev zavrniti.

27 Glej točke od 89 do 104 teh sklepnih predlogov.

28 Glej sodbo z dne 16. maja 2002, Francija/Komisija, poimenovana „Stardust Marine“ ((C-482/99, EU:C:2002:294).

29 Glej sodbo z dne 13. marca 2001, PreussenElektra (C-379/98, EU:C:2001:160, točke od 17 do 22 in 56).

30 Glej v zvezi s tem sodbi z dne 17. julija 2008, Essent Netwerk Noord in drugi (C-206/06, EU:C:2008:413, točka 74), in z dne 19. decembra 2013, Association Vent De Colère! in drugi (C-262/12, EU:C:2013:851, točki 34 in 35).

31 Medtem ko so podjetja, ki jim je naložena obveznost oskrbe, v obravnavani zadevi v večinski lasti države, so bila v zadevi, v kateri je bila izdana sodba z dne 13. marca 2001, PreussenElektra (C-379/98, EU:C:2001:160, točka 55), v večinski lasti zasebnih gospodarskih subjektov.

2) Večinski delež države v kapitalu nekaterih dobaviteljev električne energije

89. Po navedbah družbe ENEA in Komisije iz točk od 33 do 38 sodbe Stardust Marine [32] izhaja, da že samo okoliščina, da je država večinska lastnica kapitala več dobaviteljev električne energije, zadostuje za to, da se sredstva teh dobaviteljev spremenijo v državna sredstva.

90. Družba ENEA v zvezi s tem pojasnjuje, da so imela v letu 2006 podjetja pod nadzorom poljske vlade v lasti 80 % tržnih deležev prodaje električne energije končnim porabnikom in so odkupila več kot 85 % električne energije iz soproizvodnje.

91. S to utemeljitvijo se ne morem strinjati. Menim, da zgolj okoliščina, da je imela poljska država večinski delež v kapitalu dobavitelja električne energije, še ne zadostuje za ugotovitev uporabe državnih sredstev.

92. Natančneje, menim, da je razlaga, ki jo v zvezi s sodbo Stardust Marine [33] predlaga Komisija, formalistična in selektivna, saj je izoliranih nekaj točk te sodbe, pri čemer se ne upoštevata niti primer, ki je bil dan v presojo Sodišču v tej zadevi, niti razlogovanje, ki ga je to razvilo v nadaljevanju navedene sodbe.

93. Na prvem mestu je treba namreč ugotoviti, da se je navedena [34] sodba nanašala na čisto poseben primer, to je na finančno prednost, ki jo je zasebnemu podjetju (družbi Stardust Marine) podelilo drugo zasebno podjetje (družba Crédit Lyonnais s svojimi odvisnimi družbami), katerega kapital je bil v večinski lasti države in ga je država uporabila kot svoj finančni vzvod.

94. Torej se ta primer nanaša na to, da država izvaja nadzorno pristojnost, ki jo ima zaradi statusa večinske delničarke v zasebnem podjetju. Kot je navedlo Sodišče v točki 38 te sodbe, lahko „[d]ržava […] uveljavlja svoj prevladujoči vpliv nad takimi podjetji, da usmerja rabo njihovih sredstev, da po potrebi financira posebne prednosti v korist drugih podjetij“.

95. Obravnavana zadeva pa se nanaša na primer, popolnoma drugačen od tistega, ki je bil Sodišču predložen v navedeni sodbi, to je na prednost, določeno s splošno zakonodajo. Povedano drugače, nadzorne pristojnosti države kot večinske delničarke, na katero se nanaša točka 38 sodbe Stardust Marine [35], v okoliščinah iz obravnavane zadeve ni mogoče upoštevati, saj je bila prednost podeljena prek izvrševanja zakonodajne pristojnosti države.

96. Neupoštevnost nadzorne pristojnosti države kot večinske delničarke potrjuje dejstvo, da se zadevni predpisi brez razlikovanja uporabljajo za dobavitelje električne energije, katerih kapital je v večinski lasti države, in za tiste, katerih kapital je v večinski lasti zasebnih gospodarskih subjektov, podobno kot je to veljalo za predpise iz zadeve PreussenElektra.

97. Glede na navedeno menim, da razlogovanja Sodišča iz sodbe Stardust Marine [36] v okoliščinah iz obravnavane zadeve ni mogoče upoštevati, saj se nanaša na primer, drugačen od primera, ki je Sodišču predložen v presojo v obravnavani zadevi.

32 Sodba z dne 16. maja 2002, Francija/Komisija, poimenovana „Stardust Marine“ (C-482/99, EU:C:2002:294).
33 Sodba z dne 16. maja 2002, Francija/Komisija, poimenovana „Stardust Marine“ (C-482/99, EU:C:2002:294).
34 Sodba z dne 16. maja 2002, Francija/Komisija, poimenovana „Stardust Marine“ (C-482/99, EU:C:2002:294).
35 Sodba z dne 16. maja 2002, Francija/Komisija, poimenovana „Stardust Marine“ (C-482/99, EU:C:2002:294).
36 Sodba z dne 16. maja 2002, Francija/Komisija, poimenovana „Stardust Marine“ (C-482/99, EU:C:2002:294).

98. Na drugem mestu – in tudi če bi Sodišče menilo, da je mogoče razlogovanje iz sodbe Stardust Marine [37] upoštevati v okoliščinah iz obravnavane zadeve – je Sodišče v točkah 50 in 51 te sodbe izrecno pojasnilo, da večinska udeležba države v kapitalu podjetja še ne zadostuje za to, da se pogoj v zvezi s pripisom odgovornosti, ki sem ga preučil v predhodnem oddelku, šteje za izpolnjen. [38]

99. V takem primeru je treba namreč pokazati, da je mogoče odgovornost za prednost pripisati državi, tako da se dokaže, da je država dejansko izvajala nadzorno pristojnost, ki jo ima zaradi svojega statusa večinske delničarke, kot je to pojasnilo Sodišče v točki 52 navedene sodbe. Naj v zvezi s tem poudarim, da je konkretna vpletenost javnih organov, ki jo je predvidelo Sodišče v točkah od 52 do 56 iste sodbe, izhajala ne iz izvrševanja zakonodajne pristojnosti, ampak iz nadzorne pristojnosti, zagotovljene s statusom večinskega delničarja.

100. V okoliščinah spora o glavni stvari je predložitveno sodišče izrecno poudarilo, da se družba ENEA ni ravnala po navodilih javnih organov. Splošneje – in kot sem pojasnil v točkah od 45 do 49 teh sklepnih predlogov – iz elementov spisa, predloženega Sodišču, izhaja, da je bilo ravnanje družbe ENEA, še zlasti odločitev, da v letu 2006 zavrne ponudbe za prodajo električne energije iz soproizvodnje, posledica poslovnih odločitev, ki jih je popolnoma samostojno sprejelo podjetje zasebnega prava.

101. Dejansko že sam obstoj spora o glavni stvari med družbo ENEA in poljsko državo *ab absurdo* dokazuje, da ta pogoj ni izpolnjen, saj družba ENEA ni izpolnila obveznosti oskrbe z električno energijo iz soproizvodnje, in sicer proti volji poljske države.

102. Naj na tretjem mestu še dodam, da razlaga, ki jo predlagata družba ENEA in Komisija, v praksi trči ob tveganje prevelikega obsega vključitve, na katero sem opozoril v točki 69 teh sklepnih predlogov. Po tej razlagi bi namreč kot državno pomoč opredelili kakršno koli prednost, določeno z nacionalnimi predpisi, če bi kakor koli škodovala sredstvom podjetja, katerega kapital je v večinski lasti države. Kot državno pomoč bi bilo treba opredeliti na primer predpise, s katerimi se določi najnižja cena, višja od dejanske vrednosti blaga ali storitve, če bi podjetje v večinski lasti države kupilo to blago ali storitev. Menim, da bi tako posledico težko uskladili s sodbo van Tiggele. [39]

103. Po mojem mnenju taka široka razlaga izhaja iz formalističnega razumevanja, v katerem se umetno mešata ločena sklopa sodne prakse Sodišča. Natančneje, menim, da ni mogoče na podlagi točke 18 sodbe Association Vent De Colère! in drugi [40] šteti, da je pogoj v zvezi s pripisom odgovornosti izpolnjen zaradi obstoja zakonodaje, in nato na podlagi točke 38 sodbe Stardust Marine [41] trditi, da je pogoj v zvezi z uporabo državnih sredstev izpolnjen zaradi večinske udeležbe države v kapitalu podjetij, na katere se nanaša ta zakonodaja. Ta sklopa sodne prakse se namreč nanašata na različna primera, in sicer na primer, ko država podeli prednost z izvrševanjem zakonodajne pristojnosti (sodba Association Vent De Colère! in drugi), in primer, ko država podeli prednost z izvrševanjem nadzorne pristojnosti kot večinska delničarka (sodba Stardust Marine). Torej je treba sklepe iz teh sodb uporabljati ločeno.

104. Na podlagi navedenega menim, da večinska udeležba države v kapitalu nekaterih podjetij, ki jim je naložena obveznost oskrbe, določena s členom 9a(8) energetskega zakona, ne omogoča sklepa o uporabi državnih sredstev v smislu člena 107(1) PDEU.

37 Sodba z dne 16. maja 2002, Francija/Komisija, poimenovana „Stardust Marine“ (C-482/99, EU:C:2002:294).

38 Glej v tem smislu tudi sodbo z dne 17. septembra 2014, Commerz Nederland (C-242/13, EU:C:2014:2224, točka 31).

39 Sodba z dne 24. januarja 1978 (82/77, EU:C:1978:10, točke od 24 do 26). Sodišče je presodilo, da določitev najnižje cene na drobno ni državna pomoč, saj prednosti, ki jih ima tak poseg v oblikovanje cen za distributerje proizvoda, bremenijo izključno potrošnike in se niti neposredno niti posredno ne podelijo iz državnih sredstev.

40 Glej sodbo z dne 19. decembra 2013 (C-262/12, EU:C:2013:851).

41 Sodba z dne 16. maja 2002, Francija/Komisija, poimenovana „Stardust Marine“ (C-482/99, EU:C:2002:294).

3) Neobstoj obveznega prispevka ali mehanizma nadomestila

105. Glede na nekatere trditve strank želim še na kratko opredeliti razliko med okoliščinami zadeve v glavni stvari in okoliščinami, v katerih sta bili izrečeni sodbi Essent Netwerk Noord in drugi ter Association Vent De Colère! in drugi. [42]

106. Naj spomnim, da sta se ti sodbi nanašali na obvezne prispevke, katerih višina in namembnost sta bili določeni z zakonom. Sodišče je odločilo, da so taki mehanizmi financiranja ukrepi iz državnih sredstev. [43]

107. Vendar je treba ugotoviti, da so okoliščine zadeve v glavni stvari drugačne, saj ne zajemajo nobenega enakovrednega mehanizma financiranja, s katerim bi poljska država organizirala zbiranje obveznih prispevkov, katerih višina in namembnost bi bili določeni z zakonom.

108. Kot sem namreč pojasnil v točki 44 teh sklepnih predlogov, je ukrep poljske države omejen na vzpostavitev obveznosti oskrbe, ki jo morajo izpolniti dobavitelji električne energije, in na določitev najvišje prodajne cene električne energije končnim porabnikom.

109. V takih okoliščinah, ki so primerljive s tistimi iz zadeve PreussenElektra, država dobaviteljev električne energije ni pooblastila za upravljanje državnih sredstev, ampak je bila tem naložena obveznost odkupa z lastnimi finančnimi sredstvi. [44]

110. Naj v zvezi s tem poudarim – kot je trdila poljska vlada na ustni obravnavi – da je bil namen določitve najvišje cene za prodajo električne energije končnim porabnikom razsoditi med interesi dobaviteljev električne energije in interesi končnih porabnikov, da bi tako preprečili celoten prenos dodatnih stroškov, ki jih je povzročila obveznost oskrbe z električno energijo iz soproizvodnje, na zadnjenavedene.

111. Prav zaradi določitve te najvišje cene, s katero je omejena možnost dobaviteljev električne energije za prenos dodatnih stroškov, nastalih zaradi obveznosti oskrbe, se okoliščine zadeve v glavni stvari razlikujejo od okoliščin zadeve Association Vent De Colère! in drugi, ki se je nanašala na nacionalne predpise, s katerimi je bilo zagotovljeno zlasti celotno nadomestilo dodatnih stroškov, nastalih zaradi obveznosti odkupa električne energije, pridobljene iz energije vetra. [45]

112. V nasprotju s trditvijo Komisije obstoj navedene najvišje cene še ne pomeni, da dobavitelj električne energije, kot je družba ENEA, upravlja državna sredstva v smislu sodb Italija/Komisija in Steinike & Weinlig. [46]

113. Kot je namreč navedla tudi sama Komisija, je Sodišče v teh dveh sodbah odločilo, da je mogoče sredstva, ki se zbirajo z obveznimi prispevki, ki so predpisani z zakonodajo ene od držav ter se upravljajo in razdeljujejo v skladu s to zakonodajo, šteti za državna sredstva v smislu člena 107(1) PDEU, tudi če jih upravljajo subjekti, ki so ločeni od javnih organov. [47]

42 Glej sodbi z dne 17. julija 2008, Essent Netwerk Noord in drugi (C-206/06, EU:C:2008:413), in z dne 19. decembra 2013, Association Vent De Colère! in drugi (C-262/12, EU:C:2013:851).

43 Glej sodbi z dne 17. julija 2008, Essent Netwerk Noord in drugi (C-206/06, EU:C:2008:413, točke 19 in od 65 do 75), in z dne 19. decembra 2013, Association Vent De Colère! in drugi (C-262/12, EU:C:2013:851, točke 3 in od 22 do 37).

44 Glej v tem smislu sodbi z dne 17. julija 2008, Essent Netwerk Noord in drugi (C-206/06, EU:C:2008:413, točka 74), in z dne 19. decembra 2013, Association Vent De Colère! in drugi (C-262/12, EU:C:2013:851, točke od 34 do 36).

45 Glej sodbo z dne 19. decembra 2013, Association Vent De Colère! in drugi (C-262/12, EU:C:2013:851, točke 14, 26, 36 in 37).

46 Glej sodbi z dne 2. julija 1974, Italija/Komisija (173/73, EU:C:1974:71), in z dne 22. marca 1977, Steinike & Weinlig (78/76, EU:C:1977:52).

47 Glej v tem smislu sodbi z dne 2. julija 1974, Italija/Komisija (173/73, EU:C:1974:71, točka 35), in z dne 22. marca 1977, Steinike & Weinlig (78/76, EU:C:1977:52, točki 1 in 21).

114. Vendar te sodne prakse v okoliščinah zadeve v glavni stvari ni mogoče upoštevati, saj je poljska država – kot sem že pojasnil – naložila zgolj obveznost oskrbe in določila najvišjo prodajno ceno, ni pa vzpostavila niti obveznega prispevka niti sklada, iz katerega bi razdeljevala sredstva iz takih prispevkov.

115. Glede na navedeno menim, da obveznost oskrbe z električno energijo iz soproizvodnje iz spora o glavni stvari ne zajema uporabe državnih sredstev in zato ni državna pomoč v smislu člena 107(1) PDEU.

4. Okoliščine, ko lahko prednost prizadene trgovino med državami članicami in izkrivlja konkurenco

116. Zaradi izčrpnosti in za primer, da bi Sodišče menilo, da se obveznost oskrbe iz spora o glavni stvari financira iz državnih sredstev, želim na kratko preučiti še pogoje za to, da lahko prednost prizadene trgovino med državami članicami in izkrivlja konkurenco.

117. V zvezi s tem je treba spomniti, da pri opredelitvi za državno pomoč ni treba ugotavljati niti stvarnega vpliva dodeljene pomoči na trgovino med državami članicami niti dejanskega izkrivljanja konkurence, ampak je treba le preučiti, ali ta pomoč lahko prizadene to trgovino in izkrivi konkurenco. [48]

118. Zlasti kadar pomoč države članice okrepi položaj enega podjetja v razmerju do drugih konkurenčnih podjetij v trgovini znotraj Evrope, se šteje, da pomoč vpliva na ta podjetja. [49]

119. Poleg tega ni treba, da upravičeno podjetje sodeluje v trgovini znotraj Evrope. Kadar namreč država članica odobri pomoč podjetju, lahko s tem ohrani ali poveča njegovo notranjo dejavnost, tako da zmanjša možnosti podjetij s sedežem v drugih državah članicah, da vstopijo na trg te države članice. Poleg tega lahko krepitev podjetja, ki doslej ni bilo udeleženo v trgovini znotraj EU, ustvari položaj, v katerem je temu podjetju omogočen vstop na trg druge države članice. [50]

120. Nazadnje, ne obstaja spodnja meja ali odstotek, do katerega bi se lahko štelo, da trgovina med državami članicami ni prizadeta. Sorazmerno nizek obseg pomoči ali sorazmerna majhnost podjetja, ki prejme pomoč, namreč *a priori* ne izključuje možnosti, da bi bila prizadeta trgovina med državami članicami. [51]

121. V okoliščinah spora o glavni stvari zadevna obveznost oskrbe izboljšuje konkurenčni položaj proizvajalcev električne energije iz soproizvodnje, saj se zaradi nje povečuje povpraševanje po tovrstni električni energiji, to povečanje pa spodbuja težnjo k povečanju obsega prodaje in prodajne cene. [52]

122. Torej se mi ne zdi sporno, da lahko ta obveznost povzroči izkrivljanje konkurence na trgu električne energije.

48 Glej med drugim sodbi z dne 15. junija 2006, Air Liquide Industries Belgium (C-393/04 in C-41/05, EU:C:2006:403, točka 34 in navedena sodna praksa), in z dne 16. aprila 2015, Trapeza Eurobank Ergasias (C-690/13, EU:C:2015:235, točka 23).

49 Glej med drugim sodbe z dne 17. septembra 1980, Philip Morris Holland/Komisija (730/79, EU:C:1980:209, točka 11); z dne 17. junija 1999, Belgija/Komisija (C-75/97, EU:C:1999:311, točka 47), in z dne 16. aprila 2015, Trapeza Eurobank Ergasias (C-690/13, EU:C:2015:235, točka 24 in navedena sodna praksa).

50 Glej v tem smislu sodbe z dne 17. junija 1999, Belgija/Komisija (C-75/97, EU:C:1999:311, točka 47); z dne 24. julija 2003, Altmark Trans in Regierungspräsidium Magdeburg (C-280/00, EU:C:2003:415, točki 77 in 78), in z dne 16. aprila 2015, Trapeza Eurobank Ergasias (C-690/13, EU:C:2015:235, točka 25).

51 Glej med drugim sodbe z dne 21. marca 1990, Belgija/Komisija (C-142/87, EU:C:1990:125, točka 43); z dne 29. aprila 2004, Grčija/Komisija (C-278/00, EU:C:2004:239, točka 69 in navedena sodna praksa); z dne 3. marca 2005, Heiser (C-172/03, EU:C:2005:130, točka 32), in z dne 17. julija 2008, Essent Netwerk Noord in drugi (C-206/06, EU:C:2008:413, točka 76).

52 Glej točke od 58 do 61 teh sklepnih predlogov.

123. Poleg tega je navedena obveznost oskrbe prizadela trgovino znotraj EU, saj se je zaradi nje izboljšal konkurenčni položaj proizvajalcev električne energije iz soproizvodnje v primerjavi s proizvajalci tovrstne električne energije s sedežem v drugih državah članicah tako na domačem trgu kot tudi pri izvozu.

124. Naj k temu dodam, da je Sodišče v točki 77 sodbe Essent Netwerk Noord in drugi odločilo, da lahko finančna pomoč, dodeljena proizvajalcem električne energije na Nizozemskem, prizadene trgovino znotraj EU zaradi, prvič, okoliščine, da so ti proizvajalci konkurenti proizvajalcev električne energije iz drugih držav članic, in drugič, liberalizacije trga električne energije in močne konkurence, ki je njena posledica.[53] Menim, da ni nobenega razloga za to, da ne bi tega razlogovanja razširili na okoliščine zadeve v glavni stvari.

125. Torej menim, da lahko obveznost oskrbe iz spora o glavni stvari prizadene trgovino med državami članicami in izkrivlja konkurenco.

B. Posledice hipotetičnega obstoja državne pomoči (drugo in tretje vprašanje)

126. Ti vprašanji je predložitveno sodišče postavilo le za primer – ki je tudi edini primer, v katerem ju je mogoče upoštevati – da je treba obveznost oskrbe iz spora o glavni stvari opredeliti kot državno pomoč v smislu člena 107(1) PDEU.

127. Ker Sodišču predlagam, naj na prvo vprašanje odgovori, da ta obveznost ni državna pomoč, mu torej hkrati predlagam, naj na preostali postavljeni vprašanji ne odgovori.

128. Kljub temu ju želim na kratko preučiti, če bi Sodišče odločilo, da je ta obveznost državna pomoč.

1. Možnost družbe ENEA, da se sklicuje na kršitev prepovedi izvajanja državnih pomoči (drugo vprašanje)

129. Z drugim vprašanjem predložitveno sodišče Sodišče sprašuje, ali se dobavitelj električne energije, ki ga je treba „pripisati državi članici“ in ki mu je bila naložena obveznost oskrbe iz spora o glavni stvari, v postopku pred nacionalnim sodiščem lahko sklicuje na kršitev člena 107 PDEU.

130. V zvezi s tem iz ustaljene sodne prakse izhaja, da je izvajanje sistema nadzora državnih pomoči, kot izhaja iz člena 108 PDEU in s tem povezane sodne prakse Sodišča, po eni strani naloženo Komisiji, po drugi pa nacionalnim sodiščem.[54]

131. Medtem ko je namreč za presojo združljivosti ukrepov pomoči s skupnim trgom izključno pristojna Komisija, ki deluje pod nadzorom sodišč Unije, so nacionalna sodišča pristojna za varovanje pravic posameznikov v primeru kršitve prepovedi izvajanja državnih pomoči, ki je določena v členu 108(3) PDEU.[55]

53 Sodba z dne 17. julija 2008 (C-206/06, EU:C:2008:413). Vendar je Sodišče kljub vsemu pojasnilo, da so izplačani zneski državna pomoč le, če pomenijo gospodarsko korist, ne pa nadomestilo za izvedbo obveznosti javnih služb (točka 96 sodbe). Glej tudi sodbo z dne 29. aprila 2004, Grčija/Komisija (C-278/00, EU:C:2004:239, točka 70), v kateri je Sodišče poudarilo, da ima lahko okoliščina, da upravičena podjetja delujejo v sektorju, posebej izpostavljenem konkurenci, odločilno vlogo pri presoji učinka pomoči.

54 Glej med drugim sodbi z dne 21. novembra 1991, Fédération nationale du commerce extérieur des produits alimentaires in Syndicat national des négociants et transformateurs de saumon (C-354/90, EU:C:1991:440, točka 8), in z dne 8. decembra 2011, Residex Capital IV (C-275/10, EU:C:2011:814, točka 25).

55 Glej med drugim sodbi z dne 21. novembra 1991, Fédération nationale du commerce extérieur des produits alimentaires in Syndicat national des négociants et transformateurs de saumon (C-354/90, EU:C:1991:440, točki 9 in 10), in z dne 8. decembra 2011, Residex Capital IV (C-275/10, EU:C:2011:814, točka 27 in navedena sodna praksa).

132. Iz te porazdelitve vlog med Komisijo in nacionalnimi sodišči izhaja, da se posamezniki pred zadnjenavedenimi ne morejo sklicevati na združljivost ukrepa pomoči s členom 107 PDEU. Povedano drugače, člen 107 PDEU nima neposrednega učinka.[56]

133. Po drugi strani pa se lahko isti posamezniki pred nacionalnimi sodišči sklicujejo na nezakonito izvajanje ukrepa pomoči z vidika člena 108(3) PDEU. Ukrepanje nacionalnih sodišč temelji na neposrednem učinku, ki se priznava zadnjemu stavku odstavka 3 člena 108 PDEU.[57]

134. Sodišče je pojasnilo, da se značilnost takojšnje uporabe v primeru prepovedi izvajanja iz te določbe nanaša na vsako pomoč, ki naj bi se izvajala brez priglasitve, v primeru priglasitve pa velja v predhodnem obdobju in, če Komisija začne kontradiktorni postopek, do končne odločitve.[58]

135. Predložitveno sodišče je v zvezi s tem navedlo, da predpisi iz spora o glavni stvari niso bili priglašeni Komisiji v skladu s členom 108(3) PDEU.[59] Če bi torej Sodišče menilo, da je treba obveznost oskrbe, vzpostavljeno s temi predpisi, opredeliti kot državno pomoč, bi moralo iz tega izpeljati, da je bila izvedena v nasprotju s to določbo.

136. V takih okoliščinah ne vidim nobenega razloga za to, da bi bil dobavitelj električne energije, kot je družba ENEA, prikrajšan za možnost, da se sklicuje na kršitev člena 108(3), zadnji stavek, PDEU, ker je njegov kapital večinoma ali v celoti v lasti države.

137. Kot je upravičeno trdila Komisija, je Sodišče že večkrat priznalo možnost, da se subjekt, ki dodeljuje nepriglašeno pomoč, sklicuje na člen 108(3) PDEU, da bi tako izterjal pomoč ali prenehal z njenim dodeljevanjem.[60]

138. Zato menim, da bi bilo treba na drugo postavljeno vprašanje odgovoriti, da se dobavitelj električne energije, kot je družba ENEA, ki mu je naložena obveznost oskrbe iz spora o glavni stvari, pred nacionalnim sodiščem lahko sklicuje na kršitev člena 108(3) PDEU.

2. Možnost naložitve globe za sankcioniranje zavrnitve dodelitve državne pomoči (tretje vprašanje)

139. S tretjim vprašanjem se predložitveno sodišče sprašuje, ali morebitna nezdružljivost obveznosti oskrbe z električno energijo iz soproizvodnje s členom 107 PDEU onemogoča naložitev denarne kazni podjetju, ki ni izpolnilo te obveznosti.

140. Kot sem že pojasnil v predhodnem oddelku, se posamezniki pred nacionalnimi sodišči ne morejo sklicevati na nezdružljivost s členom 107 PDEU, se pa po drugi strani lahko sklicujejo na kršitev člena 108(3) PDEU.

56 Glej v tem smislu sodbi z dne 19. junija 1973, Capolongo (77/72, EU:C:1973:65, točke od 4 do 6); z dne 22. marca 1977, Iannelli & Volpi (74/76, EU:C:1977:51, točka 12), in z dne 22. marca 1977, Steinike & Weinlig (78/76, EU:C:1977:52, točki 9 in 10).

57 Glej v tem smislu sodbe z dne 11. decembra 1973, Lorenz (120/73, EU:C:1973:152, točki 7 in 8); z dne 21. oktobra 2003, van Calster in drugi (C-261/01 in C-262/01, EU:C:2003:571, točka 53), in z dne 13. januarja 2005, Streekgewest (C-174/02, EU:C:2005:10, točka 17).

58 Glej med drugim sodbo z dne 21. novembra 1991, Fédération nationale du commerce extérieur des produits alimentaires in Syndicat national des négociants et transformateurs de saumon (C-354/90, EU:C:1991:440, točka 11).

59 Glej točko 27 teh sklepnih predlogov.

60 Glej sodbe z dne 3. marca 2005, Heiser (C-172/03, EU:C:2005:130); z dne 8. decembra 2011, Residex Capital IV (C-275/10, EU:C:2011:814), in z dne 17. septembra 2014, Commerz Nederland (C-242/13, EU:C:2014:2224). Sodišče je prav tako presodilo, da ima lahko fizična oseba interes, da se pred nacionalnim sodiščem sklicuje na neposredni učinek prepovedi izvajanja iz člena 108(3), zadnji stavek, PDEU ne le zato, da bi odpravila negativne posledice izkrivljanja konkurence spričo nezakonito dodeljene pomoči, pač pa tudi zato, da bi dobila povračilo takse, plačane v nasprotju s to določbo: glej med drugim sodbo z dne 13. januarja 2005, Streekgewest (C-174/02, EU:C:2005:10, točka 19).

141. Zato menim, da je treba postavljeno vprašanje preoblikovati tako, da se v bistvu nanaša na opredelitev, ali bi morebitno nezakonito izvajanje obveznosti oskrbe iz spora o glavni stvari z vidika člena 108(3) PDEU onemogočilo naložitev denarne kazni podjetju, ki ni izpolnilo te obveznosti.

142. Med ustno obravnavo se je razkrilo nesoglasje med družbo ENEA in poljsko vlado v zvezi s tem, kako nacionalni sklad za varstvo okolja in upravljanje z vodami uporablja sredstva iz denarnih kazni, naloženih na podlagi člena 56 energetskega zakona. Po navedbah družbe ENEA je ta sklad sredstva iz navedenih denarnih kazni uporabljal zlasti za dodeljevanje posojil in subvencij za projekte proizvodnje električne energije iz soproizvodnje. Po navedbah poljske vlade upoštevni nacionalni predpisi tako uporabo dovoljujejo šele od leta 2007.

143. Naj v zvezi s tem poudarim, da Sodišču ni bilo postavljeno vprašanje v zvezi s tem, kako je navedeni sklad uporabil denarne kazni, naložene na podlagi člena 56 energetskega zakona, temveč izključno v zvezi z nacionalnimi ukrepi, s katerimi je bila vzpostavljena obveznost oskrbe iz spora o glavni stvari. Poleg tega predložitvena odločba ne vsebuje nobenega pojasnila v zvezi z uporabo sredstev iz teh denarnih kazni. Ne izključujem možnosti, da bi lahko taka uporaba pomenila pomoč v smislu člena 107(1) PDEU, vendar menim, da se Sodišče o tem ne more izreči v okviru te zadeve.

144. Naj po tem pojasnilu odgovorim, da bi bilo treba, če bi Sodišče odločilo, da je obveznost oskrbe iz spora o glavni stvari pomoč v smislu člena 107(1) PDEU, šteti, da nezakonito izvajanje te obveznosti z vidika člena 108(3) PDEU onemogoča naložitev denarne kazni podjetju, ki ni izpolnilo te obveznosti.

145. Iz ustaljene sodne prakse namreč izhaja, da je treba sistem sankcioniranja obravnavati, kot da je v nasprotju s pravom Unije, če se z njim sankcionira kršitev obveznosti, za katero je bilo ugotovljeno, da je sama v nasprotju s pravom Unije. [61]

VI. Predlog

146. Glede na navedeno Sodišču predlagam, naj na vprašanja, ki jih je postavilo Sąd Najwyższy (vrhovno sodišče, Poljska), odgovori:

Obveznosti oskrbe z električno energijo iz soproizvodnje, naložene z nacionalnimi predpisi iz zadeve v glavni stvari, ni mogoče opredeliti kot državno pomoč v smislu člena 107(1) PDEU, saj prednost, ki je z njo podeljena proizvajalcem tovrstne električne energije, ni podeljena iz državnih sredstev.

61 Glej v tem smislu sodbe z dne 16. februarja 1978, Schonenberg in drugi (88/77, EU:C:1978:30, točka 16); z dne 28. marca 1979, Rivoira (179/78, EU:C:1979:89, točka 14); z dne 3. julija 1980, Pieck (157/79, EU:C:1980:179, točka 16), in z dne 11. septembra 2003, Safalero (C-13/01, EU:C:2003:447, točka 45).